

**ULUSLARARASI
KÜLTÜR, SANAT
VE TOPLUM
SEMPOZYUMU**

18-20 Ekim 2018
VAN / TÜRKİYE

**INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON
CULTURE, ART AND SOCIETY**

18-20 October 2018
VAN / TURKEY

TAM METİN KİTABI
FULL TEXT BOOK

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
1997

SEMPOZYUM BİLGİLERİ **Symposium Information**

e- ISBN

978-975-7616-66-5

Yayın Yönetmeni / Publishing Director

Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK

Yayına Hazırlayanlar / Publishers

Doç. Dr. Eylem GÜZEL	Dr. Öğr. Üyesi Nazan OSKAY
Dr. Öğr. Üyesi Aslı ERCİYES TOSUN	Dr. Öğr. Üyesi Nergiz KARADAŞ
Arş. Gör. Dr. A. Emre KESKİN	Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇELİKYÜREK
Dr. Öğr. Üyesi Barış MUTLU	Dr. Öğr. Üyesi Filiz KESKİN

Arş. Gör. D. Meltem DURNA ZEREK

Arş. Gör. Dr. Sabri ŞENOL

Arş. Gör. Aytekin ÇELİK

Kapak Tasarımı / Cover Design

Dr. Öğr. Üyesi Rahşan F. AKGÜL

Web Tasarımı / Web Design

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇELİKYÜREK

Erişime Açıldığı Tarih / Date of Access

03.12.2018

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları - 66

ONUR KURULU
Honorary Board

Murat ZORLUOĞLU
Van Valisi

Prof. Dr. Peyami BATTAL
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörü

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU BAŞKANI
Chairman of The Symposium Organizing Committee

Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK

SEMPOZYUM DÜZENLEME KURULU
Organizing Committee

Dr. Öğr. Üyesi Akıl Fikret TOSUN

Dr. Öğr. Üyesi Aslı Erciyeş TOSUN

Dr. Öğr. Üyesi Behçet GÜLERYÜZ

Dr. Öğr. Üyesi Filiz KESKİN

Dr. Öğr. Üyesi Melahat ÇEVİK

Dr. Öğr. Üyesi Nergiz KARADAŞ

Dr. Öğr. Üyesi Derya BARAN

Dr. Öğr. Üyesi Neslihan Şeref AKPINAR

Dr. Öğr. Üyesi Rahşan Fatma AKGÜL

Dr. Öğr. Üyesi Z. Özge Erbilen YALÇIN

Öğr. Gör. Bilal AKKÖPRÜ

Dr. Öğr. Üyesi Hasan ÇELİKÜREK

Arş. Gör. Aytekin ÇELİK

Arş. Gör. Durdu Meltem DURNA ZEREK

Arş. Gör. Kadir Gökhan TENGİZ

Arş. Gör. Mehmet GÖKTEPE

Arş. Gör. Nihal Başak UZUN

Dr. Öğr. Üyesi Arzu ERTAYLAN

Dr. Öğr. Üyesi Barış MUTLU

Dr. Öğr. Üyesi Eylem GÜZEL

Dr. Öğr. Üyesi Handan TUNÇ

Dr. Öğr. Üyesi Nazan OSKAY

Dr. Öğr. Üyesi Afif ATAMAN

Dr. Öğr. Üyesi Gökçen ŞAHMARAN CAN

Dr. Öğr. Üyesi Nurtaç ÇAKAR

Dr. Öğr. Üyesi Turan YİĞİN

Öğr. Gör. Ayhan SÖNMEZ

Öğr. Gör. Dr. Nadir BUÇAN

Arş. Gör. Dr. Atilla Emre KESKİN

Arş. Gör. Ezgi YILDIZ

Arş. Gör. Kübra ÖZDEMİR

Arş. Gör. Mehmet Sabri ŞENOL

Arş. Gör. Savaş Onur ŞEN

BİLİM / SANAT KURULU
Scientific / Art Committee

Prof. Dr. Alev Fatoş PARSA	Prof. Dr. Ali Muhammet BAYRAKTAROĞLU
Prof. Dr. Alfina SİBGATULLİNA	Prof. Dr. Aslıhan Doğan TOPÇU
Prof. Dr. Aslıhan ÜNLÜ	Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN
Prof. Ayşe Sibel KEDİK	Prof. Dr. Cafer GIYASI
Prof. Cebail ÖTGÜN	Prof. Cem ODMAN
Prof. Dr. Cesur PEHLEVAN	Prof. Didem ATİŞ
Prof. Dilek ALPAN	Prof. E. Yıldız DOYRAN
Prof. Dr. Enrico CILIBERTO	Prof. Günay ATALAYER
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK	Prof. Hamdi ÜNAL
Prof. Dr. Juan Carlos ZAPATERO	Prof. Dr. John ZEMKE
Prof. Dr. Kleanti ANOVSKA	Prof. Dr. M. Biret TAVMAN
Prof. Dr. Mehmet AYGÜN	Prof. Dr. Mehmet KOŞTUMOĞLU
Prof. Dr. Mehmet Salih ARİ	Prof. Mehmet YILMAZ
Prof. Dr. N. Aysun YÜKSEL	Prof. Nesrin ÖNLÜ
Prof. Dr. Osman KUNDURACI	Prof. Dr. Pınar ARAS
Prof. Dr. Rafet ÇAVUŞOĞLU	Prof. Dr. Recai KARAHAN
Prof. Dr. Selda Kulluk YERDELEN	Prof. Dr. Süleyman Cem ŞAKTANLI
Prof. Dr. Şakir GÖZÜTOK	Prof. Dr. Şikâr GASIMOV
Prof. T. Emre FEYZOĞLU	Prof. Dr. Tansel TÜRKDOĞAN
Prof. Dr. Vefa TAŞDELEN	Prof. Dr. Wendy R. WEİSS
Prof. Yasemin YAROL	Prof. Dr. Yosi ANAYA
Prof. İnsel İNAL	Doç. Dr. Ahmet EYİM
Doç. Arzu ATIL	Doç. Dr. Aydan ÖZSOY
Doç. Dr. Ayşe OKVURAN	Doç. Dr. Bekir KOÇLAR
Doç. Dr. Bülent Cercis TANRITANIR	Doç. Fuat AKDENİZLİ
Doç. Dr. Fuat TANHAN	Doç. Dr. Gsmet TOUATG
Doç. Masoud KOWSARİ	Doç. Dr. Mehmet Akif ARVAS
Doç. Dr. Mehmet Zeki DUMAN	Doç. N. Rengin OYMAN
Doç. Nurbiye UZ	Doç. Dr. Özlem ALP
Doç. Dr. Özlem BELKIS	Doç. Ruhi KONAK
Doç. Dr. Selma BAŞ	Doç. Dr. Serap YÜKRÜK
Doç. Dr. Serhat SERTER	Doç. Sevgi AVCI
Doç. Dr. Seyit Battal UĞURLU	Doç. Dr. Sezer CİHANER KESER
Doç. Dr. Suvat PARİN	Doç. Dr. Şebnem SOYGÜDER

Doç. Dr. Tamer BALCI
Doç. Dr. Zihni MEREY
Dr. Öğr. Üyesi Abdurrahman MENGİ
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet YAYLA
Dr. Öğr. Üyesi Başak KAPTAN ŞİRAY
Dr. Öğr. Üyesi Burhan YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Canan ULUYAĞCI
Dr. Öğr. Üyesi Dilaram HAMREVA
Dr. Öğr. Üyesi Emine CİHANGİR
Dr. Öğr. Üyesi Faruk KALAY
Dr. Öğr. Üyesi Gökçen ERGÜR
Dr. Öğr. Üyesi Hacer ARSLAN KALAY
Dr. Öğr. Üyesi Handan TUNÇ
Dr. Öğr. Üyesi Imene BELHASSEN
Dr. Öğr. Üyesi Lütfi ÖZEN
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ÖRS
Dr. Öğr. Üyesi Onur İŞÇİ
Dr. Öğr. Üyesi Rahmi TEKİN
Dr. Öğr. Üyesi Samuel HIRST
Dr. Öğr. Üyesi Seniha Ünay SELÇUK
Dr. Öğr. Üyesi Uğur TANKUT
Dr. Öğr. Üyesi Veysi SEVİNÇLİ
Dr. Öğr. Üyesi Zekiye ÖZKAN
Dr. Karim MIRZAYE

Doç. Yüksel ŞAHİN
Doç. Dr. Zuhale Özel SAĞLAMTİMUR
Dr. Öğr. Üyesi Agâh HAZİR
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Nahide YILMAZ
Dr. Öğr. Üyesi Beyhan ÖZDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Bünyamin AYDEMİR
Dr. Öğr. Üyesi Celal KİZİLDERE
Dr. Öğr. Üyesi Ebru AKKÖPRÜ
Dr. Öğr. Üyesi Ersin ARSLAN
Dr. Öğr. Üyesi Füsun ÖZPULAT
Dr. Öğr. Üyesi Güneş ŞAHİN
Dr. Öğr. Üyesi Halil DURAK
Dr. Öğr. Üyesi Hasan BUĞRUL
Dr. Öğr. Üyesi Irmak BAYBURTLU
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet KULAZ
Dr. Öğr. Üyesi Mert ATALAR
Dr. Öğr. Üyesi Ozan OTAN
Dr. Öğr. Üyesi Sali SALİJİ
Dr. Öğr. Üyesi Semra GÜR ÜSTÜNER
Dr. Öğr. Üyesi Soner İŞİMTEKİN
Dr. Öğr. Üyesi Ülku TOKATLI AKÇA
Dr. Öğr. Üyesi Yasemin Sevim SALMAN
Dr. Öğr. Üyesi Zühal Çetin ÖZKAN
Dr. Kumiko SAİTO

SEMPOZYUM SEKRETARYASI
Symposium Secretary

Dr. Öğr. Üyesi Nazan OSKAY
Dr. Öğr. Üyesi Nergiz KARADAŞ
Arş. Gör. D. Meltem DURNA ZEREK

info@cassymposiumvan.com

0546-631-96-52

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİMİNDE TARİHİ YERLER VE MÜZELER: ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞ VE ÖNERİLERİ

Kemal KAYA¹
Özcan ÇEVİK²

Özet

Geçmişten kalan kalıntıların ve mekânların nesilden nesile aktarılmasını sağlayan yerler; tarihi yerler ve müzelerdir. Geçmiş kavratmada Tarih ve Sosyal Bilgiler derslerine faydalı olması açısından bu alanlar önemlidir. Ayrıca öğrencilerde bilgileri görerek ve yaşayarak öğrenmede, kavramların somutlaşmasını sağlamada, geçmiş ve günümüz arasında bağ kurmada bu alanlar büyük bir önem arz etmektedir. Buna dayanarak bu çalışmanın amacı, Sosyal Bilgiler öğretiminde tarihi yerler ve müzeleri öğretmenlerin görüş ve önerileri çerçevesinde incelemektir. Araştırmada nitel yöntem kullanılmış olup, veriler görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ise 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Van merkezdeki farklı ortaokullarda görev yapmakta olan toplamda 14 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Yapılan görüşmeler sonucunda, müzeler ve tarihi yerlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kullanılmasının, öğrencilerde kolay ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacağı, görerek elde edilen bilgilerin soyut duran tarihin yanında öğrencide daha somutlaşacağı sonucuna varılmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerler ve müzelerin kullanılması öğrencide, geçmiş daha iyi anlamayı ve günümüzle kıyaslayıp, geleceğe yönelik tahmin ve yorumlarda bulunmayı sağlayacaktır. Ayrıca müzeler ve tarihi yerleri gezen öğrenciler var olan tarihi eserler ve yapılar üzerine gözlemler yaparak geçmiş yaşantılara dair düşünceler üretebileceklerdir. Böylece gözlem teknikleri gelişecek olan öğrencilerin aynı zamanda empati duyguları da gelişecektir.

Anahtar Kelimeler: Müzeler, Tarihi Yerler, Öğretmenler ve Müzeler, Tarihi Yerler ve Eğitim

Historical Places and Museums in Teaching Social Studies: Teachers' Opinions and Suggestions

Abstract

Places where past remnants and spaces are transferred from generations to generations; historical places and museums. These areas are important in terms of being useful to History and Social Studies courses in the past. In addition, these fields are of great importance in seeing the information in the students and learning by living, making the concepts concrete, linking the past and present. On the basis of this, the aim of this study is to examine the historical places and the museums in the teaching of social studies in the framework of the opinions and recommendations of the teachers. Qualitative method was used in the research and data were obtained by interview. The study group of the study is composed of 14 social studies teachers who are working in different middle schools in Van center during 2017-2018 education and training year. As a result of the interviews, the use of museums and historical places in teaching Social Studies lesson will provide easy and permanent learning in the students, and the information obtained by seeing has come to the conclusion of the student in addition

¹ Van YYÜ. Eğitim Fakültesi, Dr. Öğr. Üyesi.

² Van YYÜ. Eğitim Bil. Enstitüsü

to the abstract standing history. The use of historical places and museums in social studies lessons will enable students to better understand the past and to compare with the present and to make predictions and interpretations for the future. In addition, students who go to museums and historical places will be able to make observations on existing historical monuments and structures and produce ideas about past experiences. Thus, empathy emotions will develop at the same time as the students who will develop observation techniques.

Keywords: Museums, Historical Places, Teachers and Museums, Historical Places and Education

Giriş

Toplumlar gelecek nesillere kendi kültürlerini, bilgilerini, sanat eserlerini bırakmak isterler. Bu kalıntıları saklayan, bunları koruyan, tarihi yerler ve müzelerdir. Müzeler ve tarihi yerler, öğrencilerde kalıcı bilginin oluşmasını sağlar ve bunun yanında tarihi eserlerin korunmasına da katkı sağlarlar. Bu açıdan öğrencilerin eğitilmesi önemlidir. Eğitim sadece sınıf ya da okul içindeki etkinliklerle gerçekleşmez. Bunun yanında sınıf dışı eğitim de, eğitim programını zenginleştiren kaynakların kullanılmasına yönelik bir yöntemdir. Sosyal Bilgiler ve Tarih derslerinin öğretiminde sınıf dışı eğitimi etkin bir biçimde kullanılabilmek için en önemli alanlar müzeler ve tarihi yerler sayılabilir (Altın ve Demirtaş, 2009, s.509). Öğrencilere kültürel değerlerimizi, sanat eserlerimizi, tarihi kalıntılarımızı aktarmak ise ortaokul düzeyinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin görevidir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, bu değerleri Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere aşırlarlar. Milli Eğitim Bakanlığı (MEB)’na göre Sosyal Bilgiler dersi; coğrafya, tarih, ekonomi, sosyoloji, felsefe, antropoloji, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlerin ve vatandaşlık bilgisi konularının işlendiği; öğrenme alanlarının ünite ve temalar altında birleştirildiği; insanın sosyal ve fiziksel çevresiyle etkileşiminin sonucu olarak geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışıyla oluşturulmuş disiplinler bütünüdür (MEB, 2005).

Sosyal Bilgiler konuları içinde önemli bir konuma sahip olan tarih ise; geçmişteki olayları, kişi, zaman ve yer belirterek ve bunları kaynaklar doğrultusunda, sebep-sonuç ilişkisi içerisinde inceleyen bir bilim dalı olarak tanımlanabilir. Tarih; insanların, insanlığın ve kültürlerin hem belleğidir hem de bu üç unsurun olumlu ve olumsuz anlamda ortaya koyduklarının eleştirel bir boyutta değerlendirilmesini sağlayan bir disiplin alanıdır (Kabapınar, 2012; akt. Avcı ve Öner, 2015, s.110). Tarih ve Sosyal Bilgiler dersleri geçmişte yaşamış olan milletlerin, uygarlıkların toplumsal ve siyasi yapılarını, ekonomilerini, yaşayış biçimlerini yazılı ve yazısız kaynaklar aracılığıyla günümüze ulaştırmıştır. Tarih ve Sosyal

Bilgiler derslerinin bu yaşam biçimlerini aktarmaları eğitim yoluyla, değişik yöntem ve teknikler kullanılarak sağlanır. Bu yöntemlerden en önemlisi ise tarihi mekânlara ve müzelere düzenlenen gezi çalışmalarıdır (Güven, Gazel ve Sever, 2004). Tarih konuları öğrencilere öğretilirken empati ve somutlaştırmayı yapabilmek müze ve tarihi mekanların gezilmesiyle sağlanabilir. Bunun dışında tarih konularının öğretiminde sadece okuldaki materyallerden yararlanmak yeterli olmayabilir. Sosyal bilgiler öğretmenleri sınıf içi konu anlatımı ve etkinliklerin yanı sıra sınıf dışı etkinliklerle de bunu pekiştirmelidir. Müzelere ve tarihi mekânlara düzenlenen geziler, yapılandırmacı eğitim anlayışına uygun olarak tarihi konuların öğretiminde öğrencilerin hazır bilgileri ezberlemelerini değil, gezip görerek tarihsel anlama ve tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeyi amaçlar (Yılmaz ve Şeker. 2015, s.21).

Bunun yanında tarihi mekânlar ve müzeler öğrencilere canlı bir çevrede zengin tarihi kaynakları görüp inceleme fırsatı sunar (Aktekin, 2008, s.104). Bu alanlara yapılacak geziler aynı zamanda öğrencilerde gözlem ve araştırma ruhunu da geliştirir. Bunun yanı sıra öğrenciler geçmişteki yaşantı biçimleri hakkında bilgi sahibi olurken aynı zamanda sınıf dışı etkinliklerin olumlu sonuçlarını da kavrayacaklardır. Bu ise ancak yapılacak olan alan gezileriyle mümkündür. Gezi "öğrencilerin yakın çevrelerini tanımaları, okulda kazandıkları bilgiler ile gerçek yaşam arasında ilişki kurmalarını, bilgileri asıl kaynağından elde etmeleri amacıyla kullanılan bir öğretim etkinliğidir" (Erden, 2004, s.64). Bununla beraber tarihi yerlere yapılacak gezilerin birçok faydası vardır. Bakıldığında; "Haydn, Arthur ve Hunt, alan gezilerinin faydalarını şu şekilde sıralamışlardır:

- Öğrencilerin gözlem, sınıflama, analiz ve değerlendirme yeteneklerinin geliştirir.
- Öğrencilere tarihin yapısını sunar.
- Öğrencilerin tarihsel zaman, süreklilik, değişim, farklılık ve kronoloji anlayışını geliştirir.
- Öğrencilere ölçme, tahmin etme, plan yapma yeteneklerini geliştirir.
- Tarihsel materyallerin, zaman içinde nasıl değiştiğinin görülmesine yardım eder.
- Öğrencilerin duyuşsal yönünün gelişimine yardım eder.
- Öğrencilerin çevre bilinci gelişir.
- Öğrencilerde, tarihi çevrenin önemi ve neden korunması gerektiği bilinci gelişir.
- Öğrencilere farklı yorumlamalar ve ön yargıları görme olanağı sağlar.
- Öğrencilerin gerçek ile kurgu arasındaki farkı anlamalarına yardımcı olur.
- Öğrencilere sebep- sonuç ilişkisini gösterir.
- Öğrencilerin geçmişle günümüz arasında bağlantı kurmalarına yardım eder.

- Öğrencilerin tarihi kanıtları kullanmasına yardım eder.
- Öğrencilerin kavram gelişimine ve öğrenilmesi zor kavramların öğrenilmesine yardımcı olur” (Demircioğlu, 2010; Akt. Avcı ve Öner, 2015, s.114).

Öğrenciler müze ve tarihi alanlara düzenlenen gezilerden çok bu alanları birkaç taş kalıntısının ve eski eserlerin sergilendiği yerler olarak algıarken, arazi çalışmaları ve doğa gezilerini ise çevredeki doğal güzellikleri görüp, biraz nefes alınması gereken ortamlar olarak algılamaktadırlar. Bu öğretmen ve eğitimcilerin bu alanda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmadıklarının göstergesi sayılabilir (Meydan ve Akkuş, 2014, s.104). Kültürel miraslarımız ve tarihi eserlerimiz bizim geçmişimizdir. Geçmiş anımanın, tarihe saygı duymanın ve kaybolmaya yüz tutan kültürel değerlere önem vermenin eğitimciler için önemli olduğu da bir gerçektir. Gelecek nesil geçmiş kalıntılarımızı koruma işlevini müzeler ve tarihi yerler aracılığıyla daha sağlıklı bir şekilde yerine getirebilecektir (Şahan, 2005, s. 490).

Bunun yanında tarihi yerler öğrencilerin bilgilerini arttırmanın ve kalıcılığı sağlamanın yanı sıra becerilerini de geliştirmeye yardımcı olur. Bu bağlamda öğrenciler, gözlem yapmayı, gerçekleri bulmayı, karşılaştırmayı, sentez ve analiz yapmayı, kanıtları değerlendirmeyi, hipotez geliştirmeyi ve sonuç çıkarmayı öğrenir. Bu nedenle tarihi yerler, sosyal bilgiler, tarih, coğrafya ve diğer derslerde hem devlet hem de ulusal program standartlarını karşılamak ve öğretmenlere yardımcı olmak için oldukça uygundur. Örneğin, Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki on temadan biri “İnsanlar, Yerler ve Çevreler”dir. Sonuç olarak, tarihi yerlerle öğretim herkesin yararınadır (Avcı ve Öner, 2015, s.114). Andreetti (1993)’ ye göre müze ve tarihi yerlerin ziyaretlerinin dört genel amacı vardır:

1. Öğrencilerin ilgisini çekmek ve belli bir tarihsel döneme yönelik ilgilerini artırmak,
2. Öğrenciye belirli bir tarihi dönemle ilgili sınıfta temini ve ulaşılması mümkün olmayan materyallerin incelenmesini sağlamak,
3. Öğrencilere sınıfta işlenen belirli bir tarihi üniteyle ilgili müzede var olan kaynakları inceleyerek müzenin bu materyalleri nasıl sergilediği ve sunduğuyla ilgili inceleme fırsatı yaratarak öğrencilerin eleştirel gücüne katkıda bulunmak,
4. Bölgedeki bir kültür merkezi olarak müzelerin değerini ve onların nasıl kullanılacağını öğrenmektir (Andreetti, 1993; akt. Aktekin, 2008, s.104).

Müze ve tarihi yerlerin ziyaret edilmesinde Türkiye önemli bir konuma sahiptir. Çünkü Türkiye bulunduğu konum itibarıyla geçmişten bu yana farklı medeniyetlere beşiklik

etmiş ve günümüzde pek çok dünya ülkesinde bulunmayacak kadar tarihi mekânlara sahiptir. Türkiye'nin tarihi mekânlarla zengin olması, tarihin anlatılmasında ve aktarılmasında gerek sosyal bilgilerde gerekse tarih dersinde öğretmenlere bunun öğrenciye aktarmasını zorunlu kılmıştır. Türkiye'de Dünya kültür mirası açısından önemli bilinen tarihi yerlere bakıldığında; Hattuşaş, Efes, Milet, Çatalhöyük, Troya, Bergama, Zeugma vb. birçok tarihi mekân bulunmaktadır. Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinde tarihi yerlere rastlamak mümkündür ve başta İstanbul, İzmir, Edirne, Van, Mardin, Trabzon, Bursa, Hatay gibi şehirler tarihi yerler açısından zengin şehirlere örnek verilebilir. Bu bağlamda, “bu kültür mirasını korumak, geleceğe en iyi şekilde ulaştırmak yani öğretmek hem gelecek kuşaklara hem de geçmiş kuşaklara karşı bir borçtur. Ancak ülkemizin tarihi eser ve mekân zenginliği göz önüne alındığında, müzelerin eğitim amaçlı kullanımının çok düşük seviyede kalması, yurt dışında ise müze eğitiminin 19. yüzyıldan itibaren yoğun olarak uygulanıyor olması büyük bir tezdır” (Çığır Dikyol, İnce, Usta, 2011, s.59). Bu nedenle tarihi yerlere ve müzelere yapılacak olan geziler öğrencilerde geçmişe dair birçok bilgi aktaracaktır ve faydalı bir uygulama olacaktır. Kısacası tarihi yerlerle öğretim tekniği öğrencilere tarihi anlatmada ve anlamada önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmada amaç, Van merkezde görev yapmakta olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müze ve tarihi yerlerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüş ve önerilerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaya çalışılmıştır:

1. Müze ve tarihi yerlerin Sosyal Bilgiler öğretimindeki yeri ve önemi nedir? Bunu açıklayabilir misiniz?
2. Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerlerin kullanılabileceği ünite ve konuları hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Tarihi yerlerin Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı katkılar hakkında ne düşünüyorsunuz?
4. Türkiye'de öğrencilerinizin özellikle görmesini ve incelemesini düşündüğünüz üç tarihi yer veya müze hangileridir?
5. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında müze ve tarihi yerlerin kullanımının artırılması için önerileriniz nelerdir?
6. Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerlerin ve müzelerin öğrenciler tarafından gezilerek ve görülerek kullanılmasını .....’a-e-ya-ye benzetiyorum; çünkü.....

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel yöntem kullanılmış olup, veriler görüşme yoluyla elde edilmiştir. “Görüşme, araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama sürecidir. Aynı zamanda görüşme belirli bir araştırma konusu veya bir soru hakkında derinlemesine bilgi sağlar” (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2017,s.158).

Araştırma Grubu

Çalışma grubunu 2017-2018 eğitim ve öğretim yılında Van merkezdeki farklı ortaokullarda görev yapmakta olan toplamda 14 Sosyal Bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Kadın	2	15
	Erkek	12	85
Mesleki Deneyim	1-3 Yıl	1	7
	4-6 Yıl	5	35
	7 ve Yıl Üzeri	8	58

Verilerin Toplanma Aracı

Araştırma verileri yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme soruları uzman görüşüne başvurulduktan sonra katılımcılara dağıtılmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler betimsel analiz tekniğine tabi tutulmuştur. “Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre

özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür” (Özdemir, 2010, s. 336). “Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Ortaya çıkan temaların ilişkilendirilmesi, anlamlandırılması ve ileriye yönelik tahminlerde bulunulması da, araştırmacının yapacağı yorumların boyutları arasında yer alabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s.224). Verilere açıklık kazandırmak amacıyla araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenleri (SBÖ) olarak kodlanmıştır.

Bulgular

Bulgular bölümünde, Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sosyal bilgiler dersinde tarihi mekânlar ve müzelere ilişkin görüş ve önerilerine ilişkin bulgular yer almaktadır.

1) Müze ve tarihi yerlerin Sosyal Bilgiler öğretimindeki yeri ve önemi nedir? Bunu açıklayabilir misiniz?

Müze ve tarihi yerlerin, Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin katılımcıların görüşlerine bakıldığında genel olarak, öğrencilerde öğrenme açısından kalıcılığı sağladığı, yaparak ve yaşayarak öğrenmenin öğretimi kolaylaştırdığı, geçmiş ve günümüz arasında bağlantı kurduğu bulgulanmıştır. Ayrıca tarihi yerlerin ve tarihi eserlerin kültürel miras açısından öneminin farkındalığını sağladığı, öğretimi somutlaştırdığı, öğrencilerde merak duygusunu geliştirdiği ve öğrenciler arasında sosyalleşmeyi de sağladığı katılımcıların yanıtlarıyla bulgulanmıştır. Buna ilişkin katılımcıların görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Konuların somutlaşması için önemlidir. Tarihe ilgi uyandırır” (SBÖ2).

“Öğrencilerin geçmiş ile bağ kurmasını sağlar. Tarihi eserlerin ve yerlerin korunmasının önemini kavrar. İnsanlık medeniyetinin gelişim sürecini kavrar” (SBÖ3).

“Geçmiş öğrenmelerini sağlar. Soyut kavramları öğrenme becerisi gelişir. Dün ve bugün arasında bağ kurar. Yaşayıp görme sonucu kalıcı öğrenme sağlanır. Kültürel değerleri öğrenmeyi sağlar” (SBÖ5).

“Geçmişe sahip çıkmamızı sağlar. Tarihi konulara ilgiyi arttırır. Merak duygusunu geliştirir. Öğrencilerin sosyalleşmesini sağlar” (SBÖ10).

2) Sosyal Bilgiler dersinde tarihi mekânların kullanılabileceği ünite ve konular hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sosyal Bilgiler dersinde tarihi mekânların kullanılabileceği ünite ve konular hakkında katılımcıların görüşlerine bakıldığında genel olarak, konuların içerisinde çok sayıda tarihi mekânın geçtiği ve bunların anlaşılmasını kolaylaştırmak için görsellerin çoğaltılması gerektiği bulgulanmıştır. Eski Çağ ve İslam Tarihi gibi konulara biraz daha geniş çerçevede yer verilmesi gerektiği ve bunun da tarihi mekânlarla somutlaştırılması sonucu öğrenmeyi kolaylaştıracağı bulgulanmıştır. Ayrıca Kültür ve Miras üniteleri, Vakıflar, Selçuklu ve Osmanlı Tarihi, İlkçağ ve Anadolu Uygarlıkları, Malazgirt Savaşı ve İstanbul’un Fethi gibi konular işlenirken aynı zamanda müze tarihi yerlerle bunlar daha somut hale geleceği ve kalıcı öğrenmenin sağlanacağı bulgulanmıştır. Buna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Sosyal Bilgiler dersinde işlenen konular içerisinde çok sayıda tarihi mekân ve yerler vardır. Buraların tamamını dolaşmak imkânsızdır. Bu açıdan buraların tanıtımı için daha fazla görsellik kullanılabilir” (SBÖ2).

“Anadolu uygarlıkları işlenirken olanaklar dâhilinde tarihi mekânların gezilmesi önemlidir. Malazgirt Savaşı, İstanbul’un Fethi, Erzurum ve Sivas Kongreleri gibi konular işlenirken bu tarihi mekânların gezilmesi konunun daha verimli işlenmesini ve kalıcılığı sağlar” (SBÖ3).

“Eski çağ uygarlıkları ve İslam tarihi konularında tarihi mekânlar avantaj sağlayacaktır”(SBÖ4).

“Vakıflar konusu, Osmanlı ve Selçuklu Tarihi, İlkçağ Uygarlıkları, Birinci Dünya Savaşında Osmanlı, Kültürel öğelerimiz gibi konularda tarihi mekânlar gezilebilir” (SBÖ14).

3) Tarihi mekânların Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı katkılar hakkında ne düşünüyorsunuz?

Tarihi mekânların Sosyal Bilgiler dersi kapsamında kullanılmasının öğrenciye sağlayacağı katkılar hakkında katılımcı görüşlerine bakıldığında genel olarak, öğrencilerin bilgileri birinci elden kaynaklar yoluyla elde edeceklerine ve bunun yanında görerek

yaşayarak öğrenme yönüyle kalıcı öğrenmeyi sağlayacağı bulgulanmıştır. Ayrıca somut olarak görülen kavramların veya tarihi eserlerin derse karşı ilgi ve isteği de artıracığı bulgulanmıştır. Buna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Öğrencilerin görerek ve yaşayarak öğrenmelerini daha kalıcı hale getirecektir. Öğrencilerin derse karşı ilgi ve isteklerini de artıracaktır” (SBÖ4).

“Tarihe ilişkin bazı bilgilere birinci elden kaynaklar yoluyla ulaşacağından öğrenme etkili olacaktır”(SBÖ7).

“Tarihi yerlere yapılacak eğitimsel geziler sonucu öğrenci geçmişini öğrenecek ve kendi tarihini daha iyi kavrayacaktır” (SBÖ11).

“Öğrencinin geçmişi görüp anlamasına ve buna ilişkin yorum sahibi olmasına vesile olacaktır” (SBÖ6).

4) Türkiye’de öğrencilerinizin özellikle görmesini ve incelemesini düşündüğünüz üç tarihi yer veya müze hangileridir?

Bu soruya ilişkin görüşleri incelendiğinde genel olarak katılımcıların öğrencilerinin Ayasofya Müzesi, Selimiye Camisi, Akdamar Adası, Çanakkale Şehitliği, Efes Antik Kenti, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Çatalhöyük, Nemrut Dağı Milli Parkı, Diyarbakır Surları, Topkapı Sarayı, Aspendos Tiyatrosu, Meryem Ana Tapınağı, Hasankeyf, Hatay Mozaik Müzesi, Karain Mağarası, Hierapolis Antik Kenti, Divriği Ulu Camii, İshak Paşa Sarayı, Sümela Manastırı, Van kalesi gibi tarihi yerleri ve müzeleri görmelerini ve incelemelerini istediklerini dile getirmişleridir. Katılımcıların buraları tercih etmelerinde dini, siyasi, ekonomik, mimari, sosyal gibi sebeplerin etkili olduğu bulgulanmıştır. Buna ilişkin katılımcıların bazı görüşleri şöyledir:

“Efes Antik Kenti; çünkü tarihi açıdan derin ve zengin bir geçmişe sahiptir, İstanbul Arkeoloji Müzesi; çünkü geçmişe ait önemli tarihi eserleri bünyesinde bulundurur, Çatalhöyük; çünkü ilk yerleşim yerlerinden bir tanesi olduğu için öğrencide somutlaştırmayı sağlayacaktır” (SBÖ8).

“Diyarbakır Surları; çünkü insanların ve devletlerin dış tehditlere karşı korunma ihtiyaçları için sarf ettikleri çabayı öğrenciye göstermek, Topkapı Sarayı; çünkü geçmişte devlet yönetiminin gerektirdiği mekânları öğrencide somutlaştırmak, Aspendos Tiyatrosu; çünkü

geçmişte insanların sanatlarını nasıl icra ettirdiklerini ve kendilerini sanatla nasıl ifade ettiklerini öğrenciye kavratmak için önemlidir” (SBÖ11).

“Akdamar Kilisesi, Ayasofya Müzesi ve Selimiye Camisi; çünkü bu tarihi yerler yapıldıkları döneme ait dini, siyasi, sosyal, mimari ve ekonomik özellikleri fazlasıyla yansıtıyorlar ve bu da öğrencide öğrenmeyi kalıcı hale getirecektir” (SBÖ14).

5) Sosyal Bilgiler dersi kapsamında müze ve tarihi yerlerin kullanımının artırılması için önerileriniz nelerdir?

Katılımcıların Sosyal Bilgiler dersi kapsamında müze ve tarihi yerlerin kullanımının artırılmasına yönelik önerilerine bakıldığında genel olarak Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Müdürlüğü ve Valilik, Kaymakamlık, Belediye gibi kurumların işbirliği içerisinde çalışarak ve organize ederek müze ve tarihi yerlerin ziyaretleri ulaşım açısından kolaylaştırılabilir. Aynı zamanda katılımcılar, müze ve tarihi yerlerin öğrencilere ve öğretmenlere yani eğitim amaçlı ise ücretsiz olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra müze yetkililerinin broşür ve tanıtıcı uygulamalarla okulları ziyaret edebilir ve bu tarihi yerlere ilişkin ilgiyi artırabilmek adına tanıtımlar iyi yapılabilir. Bazı katılımcı görüşlerine göre ise, Sosyal Bilgiler ders saatleri artırılırsa, zaman kısıtlaması düşünülmeden tarihi yerler ve müzeler gezilebilir. Ayrıca bazı katılımcılar teknolojinin gelişmiş olması ve bunun sanal müzecilik alanında kullanılmasının olumlu sonuçlar ortaya çıkarabileceğini belirtmişlerdir. Günümüzde müze ve tarihi yerlere ilişkin var olan okul gezileri için yasal işlemlerin daha kısa sürede tamamlanması adına adımlar atılabilir. Okullara bu konuya ilişkin gerekli bütçeler ayrılabilir. Katılımcıların buna ilişkin bazı görüşleri şöyledir:

“Okullar ve belediyeler işbirliği içinde çalışabilirler. Ulaşım sorunu böylelikle çözülebilir”(SBÖ3).

“Okullar müzelere geziler düzenlemelidir. Buna imkân yoksa sanal müzecilik geliştirilebilir; çünkü teknoloji hâlihazırda buna elvermektedir. Bu gibi yerlerin gezilmesi hem zaman almakta hem de çok maliyetli olmaktadır” (SBÖ8).

“Müze yetkilileri tanıtıcı broşürler bastırıp bunlarla okullara ziyaretler düzenleyebilirler. Müzeler tanıtılmalıdır” (SBÖ9).

“Sosyal Bilgiler ders sayısı artırılması önemli bir çalışma olur; çünkü ders saatlerinin az olması müze ve tarihi yerleri sınırlandıran bir durumdur” (SBÖ1).

**6) Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerlerin ve müzelerin öğrenciler tarafından
gezilerek ve görülerek kullanılmasını
.....'a-e-ya-ye benzetiyorum;
çünkü.....**

Bu çalışmada metafor sorusuna ilişkin katılımcı görüşlerine bakıldığında ise; çocuğun bir oyuncakı kendisi yaparak kullanmasına, sanayide çırak olarak işe başlayan bir bireye, geçmişteki tarihi bizzat yaşıyor olmasına benzetilmiştir. Ayrıca zamanda yolculuğa, zaman makinesine ve arabayı ilk defa sürececek bir bireye benzetilmiştir. Burada çocuğun bir oyuncakı kendisinin yapıp kullanmasını yaparak yaşayarak öğrenmeye, bunula beraber görerek öğrenmenin büyük oranda hafızada kaldığı belirtilmiştir. Sanayide çırak olarak başlayan bireye benzetilmesi tarihi yerlerde bulunarak işin içinde olmak ve o duruma yorum getirebilmek, yeni düşünceler üretebilmektir. Zamanda yolculukla öğrencinin günümüz ve geçmişle bağ kurduğu ve böylelikle geçmişe dair empatiyi sağladığı vurgulanmıştır. Zaman makinesiyle tarihi yerlerin öğrencilere o günlerin yaşam şartlarını kavratırdığı ve öğrencilerin bunu günümüzle kıyaslamaya sevk ettirdiğine değinilmiştir. Buna ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şunlardır:

“Zamanda yolculuğa; çünkü öğrenci günümüzden geçmişe giderek, iki zaman arasında bağ kurar ve geçmişi daha iyi anlar” (SBÖ3).

“Sanayide çırak olarak başlayan bir bireye; çünkü işin içinde yaparak yaşayarak öğrenir ve yeni fikirler üretir” (SBÖ14).

“Zaman makinesine; çünkü öğrenciler günümüzle o günün şartlarını öğrenirler ve bununla insan yaşamına iki farklı yorum getirir” (SBÖ4).

“Çocuğun kendi oyuncakını kendisinin üretmesine ve kullanmasına; çünkü yaparak, yaşayarak ve görerek bilgiler büyük oranda hafızada kalır” (SBÖ6).

Sonuç ve Tartışma

Yapılan çalışmada, katılımcıların Sosyal Bilgiler dersinde müze ve tarihi yerlerin önemi açısından görüşlerinin benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada katılımcıların görüşlerine göre, müze ve tarihi yerlerin Sosyal Bilgiler öğretiminde öğrencilerde yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi kolaylaştırdığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca geçmiş ve günümüz arasında bağ kurabilen öğrenciler, geçmiş, günümüz ve geleceğe yönelik yorum yapabilme

kabiliyeti de kazandırmaktadır. Tarihi yerlere yönelik yapılan gezilerde öğrencilerin sosyalleştiği ve var olan kültür ve miraslarının farkına vardıkları saptanmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlara bakıldığında, Sosyal Bilgiler konularının içerisinde çok sayıda tarihi mekânın geçtiği ve bunların anlaşılmasını kolaylaştırmak için görsellerin çoğaltılması gerektiği vurgulanmıştır. Eski Çağ ve İslam Tarihi gibi bazı konulara daha geniş çerçevede yer verilmesi gerektiği ve bunun da tarihi mekânlarla somutlaştırılması sonucu öğrenmeyi kolaylaştıracağı belirtilmiştir. Ayrıca Kültür ve Miras üniteleri, Vakıflar, Selçuklu ve Osmanlı Tarihi, İlkçağ ve Anadolu Uygarlıkları, Malazgirt Savaşı ve İstanbul'un Fethi gibi konular işlenirken aynı zamanda müze tarihi yerlere yapılacak gezilerin bunları daha somut hale getirebileceği sonucuna varılmaktadır.

Çalışma bulgularından elde edilen sonuçlar incelendiğinde, tarihi yerlerin öğrencilere bilgilere birinci elden kaynaklarla ulaşmayı sağladığını ve bunun yanında görerek yaşayarak öğrenme yoluyla kalıcı öğrenmeyi sağlayacağı da anlaşılmıştır. Ayrıca somut olarak kalıntıların veya tarihi eserlerin öğrencide derse karşı ilgi ve isteği de artıracığı belirlenmiştir.

Sosyal Bilgiler dersinde öğretmenler, öğrencilerinin Ayasofya Müzesi, Selimiye Camisi, Akdamar Adası, Çanakkale Şehitliği, Efes Antik Kenti, İstanbul Arkeoloji Müzesi, Çatalhöyük, Nemrut Dağı Milli Parkı, Diyarbakır Surları, Topkapı Sarayı gibi hem Türkiye hem de dünya kültür mirası açısından önemli olan tarihi yerleri gezmelerini ve görmelerini istediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretmenleri öğrencilerin Aspendos Tiyatrosu, Meryem Ana Tapınağı, Hasankeyf, Hatay Mozaik Müzesi, Karain Mağarası, Van Kalesi, Sümela Manastırı gibi tarihi yerleri ve müzeleri de görmelerini ve incelemelerini istedikleri de belirlenmiştir. Katılımcıların buraları tercih etmelerinde dini, siyasi, ekonomik, mimari, sosyal gibi nedenlerin etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Müze ve tarihi yerlerin kullanımının artırılmasına yönelik katılımcı önerilerine bakıldığında; genel olarak Milli Eğitim Müdürlüğü ve diğer kurumların (Belediye gibi) işbirliği içerisinde çalışarak ulaşım gibi zorlukların aşabilecekleri ve yapılacak gezilerin olumlu sonuçlara vesile olabileceği sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra müze yetkililerinin broşür ve tanıtıcı uygulamalarla okulları ziyaret etmeleri ve bu tarihi yerlere ilişkin ilgiyi tanıtımlarla artırılabilirliği anlaşılmıştır. Sosyal Bilgiler ders saatlerinin artırılması gerektiği ve bunun tarihi yerler ve müzeleri gezebilmek için gerekli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca teknolojinin gelişmiş olması ve bunun sanal müzecilik alanında kullanılmasının olumlu sonuçlar ortaya

çıkartabileceği belirtilmiştir. Günümüzde müze ve tarihi yerlere ilişkin var olan okul gezileri için yasal işlemlerin daha kısa sürede tamamlanması adına adımların atılmasının ve okullara bu konuya ilişkin gerekli bütçelerin ayrılmasının gerekliliği belirtilmiştir.

Genel olarak; müzeler ve tarihi yerlerin Sosyal Bilgiler dersi öğretiminde kullanılmasının, öğrencilerde kolay ve kalıcı öğrenmeyi sağlayacağı, görerek elde edilen bilgilerin soyut duran tarihin yanında öğrencide daha somutlaşacağı sonucuna varılmıştır. Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerler ve müzelerin kullanılması öğrencide, geçmişini daha iyi anlamayı ve günümüzle kıyaslayıp, geleceğe yönelik tahmin ve yorumlarda bulunmayı sağlayacaktır. Ayrıca müzeler ve tarihi yerlere giden öğrenciler var olan tarihi eserler ve yapılar üzerine gözlemler yaparak geçmiş yaşantılara dair düşünceler üretebileceklerdir. Böylece gözlem teknikleri gelişecek olan öğrencilerin aynı zamanda empati duyguları da gelişecektir. Türkiye’deki tarihi eserlerin ve müzelerin varlığı dünya kültür mirası açısından da önemlidir ve Türkiye’deki birçok tarihi yer Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından koruma altına alınmıştır. Bu nedenle bu önemli eserlerin eğitim sisteminde kullanılması Türk eğitim sistemini ve tarihini daha iyi kavrayabilmek adına önemli bir gelişme olacaktır. Öğrenciler tarihi yerler ve müzelerle tarih konularını daha somut bir şekilde kavrayacaklar ve buna ilişkin kendilerini daha iyi yetiştirebilecekler.

Çalışmayı bu alanda yapılmış diğer akademik çalışmalarla kıyasladığımızda; Dikyol, İnce ve Usta (2011) yaptıkları çalışmada Sosyal Bilgiler ve Fen Bilgisi öğretmenlerinin tarihi mekân ve eserlere ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tarihi mekân ve eserlere ilişkin Fen Bilgisi öğretmenlerine göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaptığımız çalışmayla kıyaslandığında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Çünkü Sosyal Bilgiler dersinde tarihi yerler ve mekânların gezilmesinin öğrencilerde somutlaştırmayı ve kalıcılığı daha da arttırdığı saptanmıştır.

Ay ve Fidan (2014) öğretmen adaylarının Sosyal Bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Araştırma sonuçları yaptığımız çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Elde edilen bu sonuçlar şöyledir: müzeler bilgilerin kalıcılığını sağlamada etkili, kavramların somutlaştırılmasında etkili, geçmiş ve günümüz arasında ilişki bağlantı kurmayı sağlamada etkili, yaparak ve yaşayarak öğrenmeye katkı sağlamaktadır.

Egüz ve Kesten (2012) Sosyal Bilgiler dersinde müze ile eğitimi öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre incelemişlerdir. Araştırma sonucunda sosyo-ekonomik durumu iyi olan

okullarda müze ziyaretlerinin ve sanal müze ziyaretlerinin yapılabildiği ve bunun öğrencilere olumlu yansıdığı, yalnız alt seviye olarak belirlenen okullarda ise öğretmenlerin veli izinlerini, ulaşımı, müzelerin ücretli olması gibi bahaneleri sıralayıp bu gezileri yapmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yaptığımız çalışmada da Sosyal Bilgiler öğretmenleri müze ve tarihi yerlere gezilerin yapılması için özendirici etkinliklerin yapılmasını ve bu gezilerin sayısının artırılması gerektiğini önermişlerdir.

Yılmaz ve Şeker (2011) ilköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin Sosyal Bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda öğrenciler, müze gezilerinin kendilerine bilgi, görsellik ve tarihsel düşünme becerisi kazandırması açısından faydalı olduğunu, Sosyal Bilgiler dersinde müze gezilerinin düzenlenmesinin gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Yaptığımız çalışma ise bu çalışmadan farklı olarak öğrenci görüşlerini değil öğretmen görüşlerini esas almıştır. Müzeler ve tarihi yerlerin önemi konusunda yapılan akademik çalışmalar incelendiğinde, yaptığımız çalışmanın diğer çalışmalarla benzer ve farklı yönlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öneriler

- 1) Müfredatta Sosyal Bilgiler ders saatlerinin artırılmasına yönelik yapılacak çalışmalar, öğretmenlerin öğrencilerle müze ve tarihi yerlere geziler düzenlemesini ve buraların asıl önemini ortaya çıkaracaktır.
- 2) Müze ve tarihi yerer geziler düzenlenmesi konusunda okul ve aile işbirliği yapmalıdırlar.
- 3) Öğrencilerde tarihi mekânlara ve kalıntılara merakı arttırmak için okullarda görselliği fazla olan broşürler ya da tanıtım afişleri dağıtılmalıdır.
- 4) Milli Eğitim Bakanlığı, Sosyal Bilgiler dersinde tarihi konuları işlerken aynı zamanda tarihi yerler ve müzelerin görülebilmesi için çalışmalar yapmalı, bunun için ayrı bir bütçe ve olanaklar oluşturmalıdır.
- 5) Türkiye’de ya da dünyadaki tarihi yerler ve müzelerin tamamının dolaşılması mümkün olmayabilir. Bu açıdan uzak yerlerdeki tarihi yerler ve müzeler için sanal müzecilik sistemi geliştirilebilir.

Kaynakça

- Aktekin, S. (2008). Müze Uzmanlarının Okulların Eğitim Amaçlı Müze Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, Cilt 9, Sayı 2, s.104.
- Altın, B. N. ve Demirtaş, S. (2009). Sosyal bilgiler dersinde sınıf dışı eğitim etkinlikleri (müze ve arazi çalışmaları). M. Safran (Ed.). Sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Avcı, C. ve Öner, G. (2015). Tarihi Mekânlar İle Sosyal Bilgiler Öğretimi: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüş ve Önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (USBES Özel Sayısı 1), s. 110-114.
- Ay, T.S. ve Fidan, N.K. (2014). Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Müzelerden Yararlanmaya İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 13, Sayı 48, s.69-89.
- Büyüköztürk, Şener; Çakmak Kılıç, Ebru; Akgün, Özcan Erkan; Karadeniz, Şirin; Demirel, Funda, *“Bilimsel Araştırma Yöntemleri”*, Pegem Akademi, Ankara, 2017.
- Dik Yol, D.Ç., İnce, E. ve Usta, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Tarihi Mekânlara ve Eserlere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 16, s.59.
- Egüz, Ş. ve Kesten, A. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Müze İle Eğitimin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Samsun İli Örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 13, Sayı 1.
- Erden, M. (2004). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. İstanbul: Alkım Kitapçılık ve Yayıncılık.
- Güven, A., Gazel, A.A. ve Sever, R. (2004). Tarih Öğretmenlerinin Gezi-Gözlem Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 9.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin Tarihi ve Kültürel Değerlerin Kazandırılmasındaki Önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı 29, s. 104.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi*. 6-7. Sınıflar Öğretim Programı Kılavuzu (Taslak Basım). Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, cilt 11, sayı 1, 336.
- Şahan, M. (2005). Müze ve Eğitim. *Türk Eğitim Dergisi*, Sayı 4, Cilt 3, s.490.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi Fen Bilgisi Dergisi*, Sayı 8, s.21-39.